

Securitatea internațională în epoca „post război rece“

Gl. mr. prof. univ. dr. Nicolae USCOI

Una din cele mai dificile și complexe întrebări pe care și le pun mințile luminate lucide ale lumii privește măsura în care securitatea internațională este posibil a fi realizată în actualul context global. În general, dezbaterile pe această temă au pus în evidență două curente de gândire – realiștii și idealiștii. Răspunsurile acestora au o notă dominantă pesimistă (realiștii) într-un caz și una optimistă, în celălalt caz (idealiștii).

În perioada de după primul război mondial, idealismul a avut o pondere predominantă datorită speranțelor puse în Liga Națiunilor, care părea că va asigura o ordine internațională mai bună. În schimb, în epoca „războiului rece“, realismul a devenit principalul curent de gândire. Războiul și conflictele violente, în general, au fost considerate ca trăsături perene ale relațiilor dintre state, încă de la apariția acestora. Totuși, o dată cu încheierea „războiului rece“, dezbaterile au fost redeschise și au căpătat chiar tonuri mai intense. Pentru unii, sfârșitul confruntării ideologice aprige dintre Est și Vest a reprezentat o cotitură majoră în istoria relațiilor internaționale, anunțând o nouă paradigmă a acestora, în care violența interstatală ar deveni în mod gradual o chestiune a trecutului, iar noile valori comunitare ar aduce un spirit de cooperare tot mai pronunțat între persoane și comunități umane din cele mai diverse, inclusiv la nivelul statelor. Acest curent de opinie a reflectat o viziune optimistă asupra dezvoltării unei societăți globale pașnice. În schimb, pentru alți analiști realismul a rămas cea mai bună cale de abordare teoretică a problematicii securității internaționale. În opinia lor, evenimentele de după 1989 au produs schimbări nesemnificative în substanța relațiilor internaționale. Sfârșitul „războiului rece“ a adus, într-adevăr o eră nouă, mai cooperativă, între superputerile existente, însă aceasta are un caracter temporar atât timp cât statele continuă competiția între ele, iar forța a rămas ultimul arbitru în disputele internaționale.

Înțelegerea profundă a problematicii securității internaționale presupune abordarea unei multitudini de aspecte. Ne vom referi la cele mai semnificative dintre ele: definirea conceptului de securitate, relația dintre securitatea națională și securitatea internațională, problemele tradiționale ale securității și ideile alternative care au apărut în ultimii ani ca efect al celor mai recente evoluții în planul relațiilor internaționale.

Conceptul de securitate

Majoritatea autorilor în domeniu consideră că securitatea este un concept contestat. Există un consens în ceea ce privește existența sentimentului de siguranță față de amenințări la adresa unor valori fundamentale (atât pentru indivizi, cât și pentru grupuri), dar și un dezacord major în privința cui ar trebui să i se acorde o atenție prioritară: securității individuale, naționale sau internaționale. Lucrările de specialitate apărute în perioada războiului rece au avut ca subiect dominant ideea de **securitate națională**, definită cu precădere din perspectivă militară.

Domeniul principal de interes pentru oamenii politici și pentru oamenii de știință l-a reprezentat capacitățile militare pe care statele respective ar trebui să le dezvolte pentru a face față amenințărilor la adresa lor. În ultimul timp, această idee despre securitate a fost criticată pentru natura ei etnocentrică (influențată cultural) și caracterul prea restrâns al definiției. În schimb, un număr important de autori contemporani au promovat o concepție asupra securității extinsă dincolo de limitele tradiționale ale securității naționale, în sensul parohial al termenului, concepție ce include un set considerabil de alte considerații. Barry Buzan, în studiul său *People, States and Fear* susține un punct de vedere în care securitatea include aspecte politice, economice, societale, de mediu alături de cele militare, aceasta fiind definită, implicit, în termeni internaționali mult mai evidenți.

Credem că unele din cele mai sugestive definiții ar fi următoarele:

„O națiune are asigurată securitatea în măsura în care nu este în pericol de a trebui să-și sacrifice valorile fundamentale dacă dorește să evite viitorul și are capacitatea, dacă este provocată, să și le conserve prin obținerea victoriei într-un asemenea război“ (Walter Lippmann).

„Securitatea, într-un sens obiectiv, măsoară absența amenințărilor la adresa unor valori dobândite și în sens subiectiv, absența temerilor că aceste valori vor fi supuse unor atacuri“ (Arnold Wolfers).

„În cazul securității, discuția privește preocuparea de a fi liberi de amenințări. Când această discuție se poartă în contextul unui sistem internațional, securitatea vizează capacitatea statelor și societăților de a-și menține identitatea, independența și integritatea funcțională“ (Barry Buzan).

„O securitate stabilă poate fi dobândită de către popoare și grupuri numai dacă nu îi privează pe alții de aceasta; securitatea poate fi dobândită atunci când ea este concepută ca un proces de emancipare“. (Booth and Wheeler).

Din aceste definiții rezultă tendința statelor de a-și transfera preocupările centrate pe politici de securitate excesiv de auto-referențiale către abordări conceptuale ale intereselor de securitate ale vecinilor lor. Lucrarea lui Buzan ridică chestiuni importante și interesante despre măsura în care considerațiile de securitate internațională și națională pot fi compatibile și dacă statele, dată fiind natura sistemului internațional, sunt capabile să gândească în termeni globali, favorabili unei cooperări internaționale mult mai largi.

Acest accent pus pe tensiunea dintre securitatea națională și internațională nu este acceptat de către toți specialiștii în domeniu. Astfel, unii susțin că punerea accentului pe relațiile statale și interstatale ignoră schimbările fundamentale care au loc în politica globală, în special după încheierea „războiului rece“. Pentru unii dintre ei, procesele duale de integrare și fragmentare care caracterizează lumea contemporană înseamnă că ar trebui acordată o mult mai mare atenție „securității societale“. Conform acestui punct de vedere, integrarea progresivă în regiuni precum Europa subminează ordinea politică clasică întemeiată pe națiuni-state, lăsând națiunile să evolueze într-un cadru politic mai larg (cum ar fi, de exemplu, Uniunea Europeană). În același timp, fragmentarea unor state diferite, cum ar fi fosta Uniune Sovietică și fosta Iugoslavie) a creat noi probleme în sfere ce privesc frontierele, minoritățile și ideologiile organizante, cauzatoare de instabilitate regională mult sporită. Aceasta a condus la ideea că grupurile etno-naționale, mai mult decât statele, ar deveni centrul atenției pentru specialiștii în domeniu.

În același timp, alți autori argumentează că atenția specială acordată securității naționale și internaționale nu mai este justificată în contextul apariției unei societăți globale embrionare în anii de după 1990. La fel ca și teoreticienii „securității societale“, ei recunosc existența unor procese de fragmentare a statului-națiune, însă consideră că întreaga atenție ar trebui concentrată nu pe societate la nivel etno-național, ci pe societatea globală. Acești autori susțin că una din cele mai importante tendințe apărute în anii '90 este reprezentată de un amplu proces de globalizare, generator de transformări profunde și rapide la scară planetară, dar și în context local. Ei acceptă că acest proces aduce cu sine noi riscuri și pericole, incluzând între acestea pe cele asociate unor fenomene precum prăbușirea sistemului monetar global, „încălzirea“ planetei, iminența unor accidente nucleare ș.a. Aceste amenințări la adresa securității sunt considerate ca fiind în mod evident în afara posibilităților de control ale statelor-națiuni. Ei apreciază că numai dezvoltarea unei comunități globale poate asigura gestionarea lor în mod corespunzător.

Abordarea tradițională a conceptului de securitate

Începând cu Tratatul Westfalic din 1648, statele au fost privite ca fiind cei mai puternici actori în sistemul internațional. Ele au fost considerate un standard universal de legitimitate politică, fără a exista o autoritate mai înaltă care să reglementeze relațiile dintre ele. Aceasta a însemnat că securitatea a fost privită ca o obligație prioritară a guvernelor statelor. Acestea au înțeles că nu există altă alternativă decât aceea de a-și căuta propria lor protecție în ceea ce a fost denumită o lume a autoajutorării.

În dezbaterea istorică privind cea mai bună cale de a-ți asigura securitatea națională, autori cunoscuți precum Hobbes, Machiavelli și Rousseau au încercat să prezinte o imagine preponderent pesimistă a implicațiilor suveranității statale. Sistemul internațional a fost tratat ca o arenă brutală în care statele ar căuta să-și realizeze propria lor securitate în detrimentul vecinilor lor. Relațiile interstatale au fost percepute ca o luptă aprigă pentru putere în care actorii statali încercau în mod constant să fie în avantaj unii în raport cu ceilalți. Conform opiniei acestora, era de-a dreptul imposibil să se ajungă la o pace permanentă. Tot ceea ce statele ar fi putut să facă era să prevină ca unul dintre ele să dobândească hegemonia asupra celorlalți, prin încercări constante de a realiza și menține echilibrul de putere. Acest punct de vedere a fost apoi împărtășit și de autori contemporani, precum E. M. Carr și Hans Morgenthau, care au creat și dezvoltat arhicunoscuta **școală de gândire realistă**, apărută în perioada imediat următoare terminării celui de-al doilea război mondial.

Această perspectivă pesimistă asupra relațiilor internaționale este împărtășită de mulți autori contemporani, cei mai cunoscuți fiind Kenneth Waltz și John Mearsheimer. Pesimismul acestor neorealiști se întemeiază pe un număr de prezumții-cheie în temeiul cărora, în opinia lor, sistemul internațional operează. Aceste prezumții-cheie de sorginte neorealistă sunt:

– Sistemul internațional este **anarhic**. Aceasta nu înseamnă că în mod necesar el este haotic. Mai degrabă anarhia rezultă din faptul că nu există o autoritate centrală capabilă să controleze comportamentul statelor.

– În afirmarea suveranității lor, statele își vor dezvolta în mod inevitabil **capacități militare ofensive** pentru propria apărare, dar și pentru extinderea puterii lor. Ca atare, fiecare stat reprezintă un pericol potențial pentru celelalte state;

– **Incertitudinea**, care conduce la **lipsă de încredere**, este inerentă în sistemul internațional. Statele nu pot fi niciodată sigure de intențiile vecinilor lor și, astfel, ele trebuie să fie întotdeauna în gardă;

– Statele vor dori să-și mențină independența și suveranitatea. Ca urmare, cea mai importantă forță care le influențează comportamentul va fi voința de **supraviețuire**;

– Deși statele sunt raționale, întotdeauna va fi loc și pentru **erori**. Într-o lume în care informațiile pot fi imperfecte sau denaturate, adversarii potențiali vor fi întotdeauna preocupați să-și ascundă propriile capacități și să se dezinformeze reciproc. Aceasta poate conduce la erori privind interesele de stat reale.

Luată împreună, aceste premise generează o tendință a statelor de a acționa agresiv în relațiile dintre ele.

Conform acestei teorii, securitatea națională sau mai degrabă insecuritatea este în mare parte rezultatul **structurii** sistemului internațional. De altfel, susținătorii acestei teorii au și fost numiți „realiști structurali“. În opinia lor, structura anarhiei prezintă un grad ridicat de durabilitate. Consecința principală constă în faptul că politica internațională în viitor va fi probabil la fel de violentă ca și politica internațională din trecut. Într-un articol sugestiv intitulat „*Back to the Future*“, John Mearsheimer a subliniat că sfârșitul Războiului Rece a fost de natură a anunța revenirea politică multilaterală tradițională a echilibrului de putere, în care naționalismul extrem și rivalitățile etnice ar putea conduce la răspândirea instabilității și chiar la conflicte. Mearsheimer a considerat „războiul rece“ ca o perioadă de pace și stabilitate generată de structura bipolară a puterii, dominantă la nivel global. O dată cu colapsul acestui sistem, el a considerat că aceasta ar putea duce la resuscitarea într-o formă nouă a rivalităților dintre marile puteri, competiție care a marcat negativ relațiile internaționale încă din secolul al XVII-lea.

Pentru autorii neorealiști, politica internațională nu mai prezintă drept caracteristică existența permanentă a războaielor. În schimb, are loc o competiție neobosită în planul securității, în urma căreia este posibil să apară, în mod neprevăzut, și situații de conflict armat. Ei recunosc și acceptă că statele pot coopera și că o asemenea cooperare chiar există, însă apreciază că aceasta are limitele sale. Ea este constrânsă de logica dominantă a competiției în planul securității pe care nu o poate elimina nici o formă de cooperare. În opinia lor, o pace adevărată pe termen lung sau o lume în care statele să nu concureze în competiția pentru putere este foarte improbabil să se înfăptuiască.

Cu toate acestea, securitatea nu mai este redusă la dimensiunea sa militară, ci percepută și analizată în multidimensionalitatea sa. Astfel, la nivel **politic**, există o recunoaștere tot mai largă a faptului că sistemele de guvernare și ideologiile au o influență puternică nu numai asupra

stabilității interne, ci și asupra securității internaționale. Guvernele autoritare caută adesea să distragă atenția de la gravele probleme create pe care le generează în plan intern practicile nedemocratice și caută să canalizeze opinia publică către false probleme ca urmare a unor acțiuni militare aventuroase în exterior. Aceasta a fost, de exemplu, una din rațiunile principale ale Războiului din Malvine/Falkland care a avut loc între Argentina și Marea Britanie. De asemenea, tendințele contemporane de fragmentare a statelor ridică mari probleme de securitate. Exemplul cel mai evident sunt efectele vizibile și astăzi ale dezintegrării Uniunii Sovietice și Iugoslaviei în anii '90. Riscurile ar fi și mai mari, constituind o problemă majoră globală, în situația în care Partidul Comunist Chinez ar pierde controlul efectiv asupra țării în anii următori.

Creșterea populației și problemele ce privesc accesul la resurse și piețe au determinat acordarea unei atenții tot mai mari chestiunilor de **securitate** economică. Privățiunile și sărăcia nu sunt numai un izvor de conflicte interne, ci și cauza răspândirii unor tensiuni între state. Sunt cunoscute disputele din Africa sahariacă și subsahariană pentru rarele zone fertile, relativa bunăstare a unor grupuri atrăgând presiunile din partea populației din zonele sărace, tentată să se deplaseze și apoi să recurgă la violențe pentru a accede la bunuri necesare supraviețuirii. Aceste violențe, care au vizat cu precădere minorități și grupuri etnice, au creat o stare de tensiune între state, punând în evidență importanța crescândă a interdependenței economice și potențialul conflictual pe care-l conține acest gen de raporturi.

Presiunile economice pot, de asemenea, să încurajeze tensiunile sociale din cadrul statelor, cu implicații majore asupra securității internaționale. În ultimii ani, în mod deosebit, migrația în continuă creștere între state a produs conflicte identitare de grup. Unul din cele mai elocvente exemple l-a reprezentat migrația dinspre Bangladesh către nord-estul Indiei. În ultimii douăzeci de ani, populația statului indian Assam a crescut de la 7 milioane la 22 de milioane, cauzând schimbări sociale majore care au modificat echilibrul puterii politice între grupurile etnice și religioase din regiune. Această situație a provocat un conflict inter-grupuri care a cauzat serioase dificultăți în relațiile dintre India și Bangladesh.

Multe din sursele economice și sociale de insecuritate din lumea contemporană sunt în strânsă conexiune cu problemele de **mediu înconjurător**. Unii autori au evidențiat că lipsa tot mai acută a terenurilor agricole, a rezervelor de apă, a pădurilor și peștelui, împreună cu schimbările atmosferice, în mod deosebit fenomenul de încălzire globală, au un impact important asupra securității internaționale. Controlul asupra petrolului a fost una din cauzele majore ale Războiului din Golf, iar

tensiunile create de disputa dintre arabi și evrei pentru controlul resurselor de apă de pe malul de vest al Iordanului au complicat serios eforturile de a realiza o pace durabilă în regiune.

Teoria că războiul este o trăsătură istorică constantă a politicii internaționale, fiind improbabil să dispară se bazează pe ideea că statele trebuie să facă față la ceea ce a fost descris ca fiind **dilema de securitate**, din care este imposibil să ieși. Noțiunea de dilemă de securitate a fost definită și explicată în anii '50 de către John Herz. El afirma că „*o noțiune structurală în care încercările statelor de auto-ajutorare urmărind nevoile lor de securitate, indiferent de intenții, tind să conducă la creșterea insecurității pentru ceilalți actori, atunci când fiecare interpretează propriile măsuri ca defensive, iar măsurile celorlalți ca o potențială amenințare*“.

Conform acestei teorii, într-un mediu necoagulat, al auto-ajutorării, așa cum este sistemul internațional, statele se confruntă cu o stare de nesiguranță greu de evitat datorită pregătirilor militare făcute de către alte state. Întrebarea care macină este următoarea: toate aceste pregătiri sunt întreprinse pur și simplu pentru propria lor apărare sau ele fac parte dintr-un proiect mult mai agresiv? Deoarece această incertitudine este de nerezolvat, statele rămân cel mai adesea neîncredătoare în relațiile dintre ele. În schimb, dacă neîncrederea este reciprocă, poate rezulta foarte bine un ciclu dinamic „acțiune-reacțiune“, apt să ridice temerile ambelor părți la cote mai înalte. Insecuritatea va alimenta viitoarea insecuritate, cu posibilitatea mereu actuală ca lucrurile să degereze într-un conflict armat.

La rădăcina dilemei de securitate stau, totuși, neîncrederea și teama. Chiar și atunci când statele sunt crezute că au doar intenții benigne, rămâne totuși temerea că aceste intenții se pot schimba.

Diferența dintre pregătirile făcute cu intenția de a declanșa un conflict și precauțiile împotriva unui atac există cu claritate numai în mințile celor care construiesc armamentele. Această distincție nu este însă evidentă pentru ceilalți. Prin urmare, un guvern care manifestă rețineri față de orice sugestie din care rezultă că propriile sale măsuri sunt percepute ca excesive în raport cu nevoile lui reale de apărare, privește măsurile similare ale unui alt guvern ca o pregătire pentru atac. După unele opinii se pare că omenirea nu s-a dovedit capabilă să depășească această dilemă ireductibilă.

Dificultățile cooperării între state

Pentru mulți autori neorealiști contemporani nu se întrevăd perspectivele unei schimbări semnificative în natura securității în lumea erei „post război rece“. Având ca argumente Războiul din Golf, dezintegrarea violentă a fostei Iugoslavii și a unor părți din fosta Uniune Sovietică, ei au evidențiat că vom continua să trăim într-o lume a neîncrederii și a competiției constante în sfera securității. Nu se neagă existența unor cooperări între state, dar se apreciază că ea se realizează cu greu, iar susținerea ei este chiar mai dificilă. În opinia curentului de nuanță pesimistă, există doi factori care continuă să creeze dificultăți cooperării, chiar și după schimbările radicale de după 1989. Primul factor rezultă din perspectiva recurgerii la **înșelăciune**. Cel de-al doilea decurge din interesul pe care statele îl au în privința a ceea ce este cunoscut sub denumirea de **câștiguri relative**.

Autori ca Waltz și Mearsheimer nu neagă că statele cooperează adesea, iar în epoca „post război rece“ au apărut mult mai multe oportunități pentru acțiuni comune. Totuși, ei consideră că există limite clare în planul cooperării deoarece statele au fost întotdeauna și vor rămâne temătoare de posibilitatea de a fi înșelate de către eventualii parteneri în modul de îndeplinire a acordurilor încheiate și că o astfel de atitudine ar asigura beneficiarului câștigarea unor avantaje.

Riscul este considerat a fi deosebit de important, dat fiind natura tehnologiei militare moderne, capabilă să provoace schimbări rapide în echilibrul de putere dintre state. În opinia lui Mearsheimer, o asemenea dezvoltare ar putea crea o fereastră de oportunitate pentru partea care înșală de a provoca o înfrângere decisivă statului victimă. Statele realizează în ce constă pericolul și, deși ele aderă la alianțe sau semnează tratate de control al armamentelor, rămân precaute și conștiente de nevoia de a-și asigura, în ultimă instanță, propria lor securitate națională. Aceasta este una din rațiunile pentru care, deși au fost adoptate Acordurile privind Reducerea Armamentelor Strategice (1990) și extinderea Tratatului de Neproliferație (1995), puterile nucleare continuă să-și mențină activă o parte din arsenalul nuclear.

Cooperarea este frânată, de asemenea, în opinia unor autori neorealiști, pentru că statele tind să fie interesate de „câștiguri relative“ în detrimentul „câștigurilor absolute“. În loc să fie interesate de o cooperare în care câștigă amândoi partenerii, statele sunt preocupate întotdeauna de cât de mult câștigă în comparație cu partenerul de cooperare. Deoarece toate statele vor încerca să-și maximizeze câștigurile într-un mediu internațional

nesigur competițional și erodat de neîncredere, cooperarea va fi dificil de realizat și greu de menținut.

O asemenea viziune asupra problematicii cooperării în lumea „post război rece“ nu este împărtășită, totuși, de toți autorii, chiar în cadrul școlii neorealiste. Există un curent de opinie larg răspândit între oameni politici și oameni de știință că viziunea tradițională sau viziunea standard neorealistă asupra relațiilor internaționale ar trebui modificată sau chiar înlocuită. Opoziția la neorealismul standard îmbracă o varietate de forme. Pentru a ilustra căile alternative de gândire a securității internaționale după anii '90 au fost luate în considerație opt abordări diferite. Desigur, există diferențieri importante între modul de abordare a problemelor de către diferiți autori. Totuși, ei împărtășesc aproape în unanimitate un punct de vedere comun: în viitor este posibilă o securitate internațională mai eficientă prin cooperare. Într-adevăr, mulți dintre aceștia subliniază că în ultimii ani securitatea internațională suferă schimbări semnificative care ar putea aduce oportunități mai mari pentru pace.

Oportunitățile de cooperare între state

Contrar opiniilor unor reprezentanți ai școlii neorealiste care privesc cooperarea dintre state în perioada „post război rece“ dintr-o perspectivă pesimistă, există și neorealiști care fac evaluări mult mai optimiste. Conform lui Charles Glaser, „*contrar opiniei generale, propensiunea generală puternică a adversarilor de a fi în competiție nu este o consecință logică și inevitabilă a prezumțiilor fundamentale ale realismului structural*“. Glaser acceptă o mare parte din analizele și prezumțiile realismului structural, însă consideră că există numeroase circumstanțe în care adversarii își pot îndeplini cel mai bine obiectivele lor de securitate prin intermediul politicilor de securitate, evitând să recurgă la metodele concurențiale. În asemenea împrejurări este de înțeles că statele preferă să coopereze, renunțând la ideea de a intra în competiție. Ca urmare, securitatea este privită ca fiind „condiționată“ de împrejurările care au un rol hotărâtor în momentul respectiv.

Realiștii condiționali consideră că realismul structural standard este invalidat datorită a trei motive importante:

1. Ei resping competiția ca prejudecată inerentă din teorie. Cu toate că relațiile internaționale sunt caracterizate printr-un comportament de autoajutorare, în opinia lor aceasta nu înseamnă că statele sunt condamnate la o competiție perpetuă care va degenera în război. Confruntate cu incertitudinile determinate de implicarea în cursa înarmărilor, așa cum s-a întâmplat în anii '70

și '80, statele au preferat să coopereze. Acțiunea lor comună le-a adus un cert avantaj în demersul de-a reduce riscurile și nesiguranța într-o perioadă în care alternativa era angajarea într-o competiție acerbă, așa cum s-a întâmplat în cea mai mare parte a perioadei „războiului rece“.

2. Un al doilea motiv, strâns legat de primul, derivă din faptul că realismul structural standard este perimat datorită accentului pe care-l pune pe „câștigurile relative“. Se consideră că cel mai adesea statele doresc cooperarea datorită pericolelor pe care le generează urmărirea avantajelor relative. Așa cum sugerează teoria dilemei de securitate, de cele mai multe ori este de preferat o paritate aproximativă, în termeni de securitate, decât să cauți câștiguri maxime care vor declanșa o nouă rundă în cursa înarmărilor, de natură a aduce mai puțină securitate pentru toți, pe termen lung.
3. Un al treilea motiv de invalidare a variantei standard a realismului structural rezultă din aprecierea că accentul pus pe conceptul de înșelare este exagerat. Înșelăciunea este o problemă care comportă riscuri, însă la fel se poate spune și despre cursa înarmărilor. Schelling și Malperin au subliniat că nu se poate afirma că un acord ce lasă anumite posibilități de a înșela este inacceptabil sau că înșelăciunea ar conduce în mod necesar la câștiguri strategice importante. Riscurile provocate de controlul înarmărilor pot fi preferate riscurilor provocate de cursa înarmărilor. Realistiții condiționali au afirmat că acest lucru a fost complet ignorat de neorealiști tradiționali, precum Waltz și Mearsheimer. Punctul lor de vedere a fost confirmat de politica Marilor Puteri la sfârșitul anilor '80 și începutul anilor '90, când au fost semnate un număr semnificativ de acorduri, cele mai importante fiind START I și START II.

Elementul central al acestei teorii rezidă în ideea că nu este cazul să se manifeste un pesimism excesiv în privința securității internaționale în perioada de după războiul rece.